

Në pajtim me nenin 18, paragrafi (1), nënparagrafi 8 dhe nenin 20, paragrafi (1), nënparagrafi 11 të Ligjit të Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 184/13, 13/14, 44/14, 101/14, 132/14, 142/16, 132/17, 168/18, 248/18 dhe 27/19 dhe “Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut” nr. 42/20, 77/21 dhe 154/23), dhe në lidhje me nenin 26 nga Ligji i njëjtë, nenin 15, paragrafi (1), nënparagrafi 7 dhe nenin 39, paragrafi (1), nënparagrafi 11 të Rregullores së Punës së Agjencisë së Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale (Tekst i konsoliduar) nr. 01-3732/1 datë 29.7.2019, dhe në pajtim me nenin 4 të Ligjit të Ratifikimit të Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe Protokolin Fakultativ të Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr.172/11) dhe Konkluzioni nr. ark. 02-2697/3 datë 13.6.2024, Këshilli i Agjencisë së Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale, në seancën e 26-të mbajtur më 12.6.2024, miratoi:

RREGULLORE PËR QASJEN NË SHËRBIMET MEDIATIKE

Neni 1

Lënda

Kjo Rregullore përcakton mënyrën se si ofruesit e shërbimeve mediatike audio dhe audiovizuale (radiot, TV dhe shërbimet mediatike video sipas kërkesës) duhet të zbatojnë vazhdimisht dhe në mënyrë progresive masat e duhura dhe proporcionale për t'i bërë shërbimet e tyre të qasshme për personat me aftësi të kufizuara, gjegjësisht mënyrën e aplikimit/zbatimit të detyrimeve nga neni 26, paragrafët (1), (2), (3), (4) dhe (5) të Ligjit të Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale.

Neni 2

Përkufizimet

Për qëllime të kësaj Rregulloreje:

(1) **Personat me aftësi të kufizuara** janë personat që kanë dëmtime afatgjata fizike, mendore, intelektuale ose shqisore, të cilat në ndërveprim me barriera të ndryshme, pengojnë pjesëmarrjen e tyre të plotë dhe efektive në shoqëri në baza të barabarta me personat e tjerë¹.

(2) **Në kontinuitet**, do të thotë që ofruesit e shërbimeve mediatike ofrojnë programe/katalogë të qasshëm gjatë gjithë vitit, dhe jo vetëm në periudha të caktuara. Kjo gjithashtu, do të thotë gjithashtu se progresi i bërë në ofrimin e përmbajtjes së qasshme duhet të vazhdojë gjatë viteve.

(3) **Progresiv** do të thotë që ofruesit e shërbimeve mediatike çdo vit bëjnë të qasshme për personat me aftësi të kufizuara një program shtesë, gjegjësisht pra të paktën 2% shtesë të ofertës në katalogët e tyre.

(4) **Masat adekuate** nënkupton përshtatjen e arsyeshme (modifikimin e nevojshëm dhe të përshtatshëm) të programeve/katalogëve sipas llojit të shërbimit mediatik - radio, TV ose video sipas kërkesës, për t'u mundësuar personave me aftësi të kufizuara t'i gëzojnë të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut në baza të barabarta me të tjerët.

¹ Sipas përkufizimit të Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Personave me aftësi të Kufizuara.

(5) **Masat proporcionale** nënkuptojnë se detyrimet për të siguruar qasshmëri të programeve/katalogëve janë të ndryshëm për kategori të ndryshme ofruesish të shërbimeve mediatike – për transmetuesit kombëtarë, rajonalë dhe lokalë, për radiot dhe televizionet lineare online dhe për shërbimet mediatike video sipas kërkesës, për shkak të dallimeve në arritjen e audiencës dhe burimeve.

(6) **Mënyra** në të cilën shërbimet mediatike i bëjnë të qasshme programet/katalogët e tyre i referohet:

- raportimit për personat me aftësi të kufizuara, duke përfshirë përdorimin e gjuhës, terminologjinë, shmangien e stereotipeve, diskriminimit dhe gjuhës së urrejtjes dhe si të jenë të dukshëm dhe të trajtohen në mënyrë të barabartë; dhe/ose në

- përdorimit të mjeteve/veglave të ndryshme për të siguruar qasshmërinë si: titrat (që ende quhen edhe shpjegime tekstuale), shërbime për qasshmëri, përskrimi tonal, toni i pastër, qasshmëria njohëse, interpretimi i gjuhës së shenjave (me ndihmën e një përkthyesi ose avatarësh), titrat e folur, titrat për të shurdhët dhe gjysmë të shurdhër (TSHGJ), shpjegimet e teksteve të mbyllura, shpjegimet e teksteve të hapura, shndërimi i tekstit në të folur, funksioni i filtrimit ose theksimit, funksioni i zmadhimit, ekrani me kontrast të lartë, etj., siç është shpjeguar në Fjalorthin e shprehjeve dhe mjeteve për të siguruar qasshmëri në Shtojcën 1 të kësaj Rregulloreje.

(7) **Udhëzuesi Elektronik i Programit (UEP)** është çdo mjet elektronik për dhënien e informacionit të publikut në lidhje me orarin e materialit programor të çdo shërbimi, i cili është pjesë përbërëse e sistemit të shpërndarjes dhe pranimit nëpërmjet të cilit ofrohet shërbimi.

Neni 3

Llojet e programeve

Ofruesit e shërbimeve mediatike mund të bëjnë të qasshëm çdo lloj (zhanër) programi të përcaktuar në *Udhëzuesin për mënyrën e klasifikimit të llojeve të programeve audiovizuele dhe audio*¹.

Kur zgjedhin programin, ata duhet të kenë parasysh sa vijon:

- nëse programi shfaqet në një kohë kur pjesa më e madhe e audiencës mund ta ndjekë atë, pra të zgjedhë një program me audiencë më të madhe;
- nëse programi është i dedikuar për një segment të audiencës që ende nuk është mbuluar (fëmijë, të moshuar, njerëz nga zonat rurale, etj.);
- cilat janë nevojat reale të personave me aftësi të kufizuara në territorin që mbulojnë; dhe
- çfarë shërbimesh të tjera programore ofrohen në territorin që mbulojnë.

Kur zgjedhin se cilin program do ta bëjnë të qasshëm, ofruesit e shërbimeve mediatike mund të marrin parasysh dhe hulumtimet e kryera më parë për nevojat e personave me aftësi të kufizuara.

Ata gjithashtu mund të konsultohen me audiencën e tyre dhe/ose me përfaqësues nga organizatat e personave me aftësisë së kufizuar, individualisht ose nëpërmjet Agjencisë së Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuele.

¹"Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 171/14

Neni 4

Si bëhet qasshmëria e programeve

Programet bëhen të qasshme duke shfrytëzuar mjetet nga neni 2, pika 6 e kësaj Rregulloreje, ose nëpërmjet mjeteve të tjera të përshtatshme që nuk përmenden këtu.

Programet që përsëriten në skemat programore ose katalogët e programeve llogariten si një program (për shembull, të gjitha edicionet e lajmeve të rregullta/edicionet e përditshme janë një program, të gjitha episodet e një sezoni të një seriali janë një program, etj.).

Neni 5

Disponueshmëria e katalogëve/oferta për shikim të vonuar TV/EPG

Katalogët e shërbimeve mediatike video sipas kërkesës, ofertat e shikueshmërisë së vonuar (catch up TV) dhe EPG-ve janë të qasshme për personat me aftësi të kufizuara nëpërmjet funksionit të tekstit në të folur, filtrimit ose theksimit, funksionit të zmadhimit, ekranit me kontrast të lartë dhe/ose mjeteve shtesë të përshtatshme:

- mundësia për të rritur fontin e titrave (e dobishme për personat me shikim të dëmtuar, për persona të moshuar);
- mundësia për të ndryshuar ngjyrën e fontit (e dobishme për personat me shikim të dëmtuar, për disleksikë);
- mundësia për ndryshimin e fontit me font që është më i lehtë për t'u lexuar (i dobishëm për disleksistët, për personat me shikim të dëmtuar);
- mundësi për rritjen dhe zvogëlimin e dritares shtesë në të cilën shihet përkthyesi i gjuhës së shenjave (i dobishëm për personat me dëmtim të dëgjimit);
- mundësia e shkarkimit të menusë, me qëllim për të rritur intuitivitetin e saj (veçanërisht e dobishme për njerëzit me aftësi të kufizuara intelektuale);
- mundësia e zgjedhjes së një telekomande me një numër të vogël butonash (i dobishëm për njerëzit me çrregullime motorike të duarve, për persona të moshuar);
- mundësia e përfshirjes së lexuesi të ekranit (screen reader), i cili do të tingëllonte menunë dhe opsionet në softuerin e marrësit(resiverit) me të folur të sintetizuar (i dobishëm për personat me shikim të dëmtuar);
- mundësia e përfshirjes së përshkrimit audio të përmbajtjes siç janë filmat dhe serialet (të dobishme për personat me shikim të dëmtuar dhe me aftësi të kufizuara intelektuale), etj.

Për të siguruar qasshmëri në përmbajtjet, shfrytëzohen (përdoren) Hardware dhe softuer që u ofrohen shfrytëzuesve.

Neni 6

Rregullat për mjetet e qasshmërisë

Mjetet që i bëjnë programet të qasshme duhet të ndjekin disa rregulla si p.sh.: imazhi i përkthyesit të gjuhës së shenjave duhet të zërë të paktën gjysmën e ekranit; vetë përkthyesi duhet të ketë certifikatë; titrat ose përshkrimet e hapura/të mbyllura duhet të ndjekin rregullat për karakteristikat e fondit tipike për këto përshkrime që të jenë të dukshme (nuk përdoren më shumë se 32 shkronja në radhë, përshkrimi qëndron në ekran për të paktën 2 sekonda, të përdorura "Sans Serif", "me bold të mesme" fontovi etj.).

Neni 7

Njoftimi i personave me aftësi të kufizuar

Të gjitha shërbimet programore në radio dhe TV, si pjesë e detyrimit për qasshmëri, duhet t'u japin më shumë shikueshmëri dhe zë personave me aftësi të kufizuara në programe të ndryshme, duke shmangur paraqitjet stereotipike - dhe ato negative (për shembull, trajtimin e tyre si objekt keqardhjeje, bamirësie, viktimë, persona që duhet të kapërcejnë një gjendje tragjike dhe paaftësie, negativë, etj.) dhe ata që janë të përshtatshëm pozitivisht (për shembull, trajtimi i tyre si superheronj që kanë arritje të mëdha, duke u fokusuar në portretizimin e aftësisë së kufizuar si diçka që duhet kapërcyer për të qenë "normal/e" dhe etj.).

Raportimi për personat me aftësi të kufizuara duhet të japë një prezantim preciz (të saktë) dhe të ekuilibruar të aftësisë së kufizuar si pjesë e jetës së përditshme dhe të promovojë të drejtat dhe dinjitetin e personave me aftësi të kufizuara në të gjitha fushat (politikë, ekonomi, kulturë, sport, shëndetësi, argëtim, etj.).

Neni 8

Detyrimet për qasshmëri

Përveç detyrimit nga neni 7 i kësaj Rregulloreje:

- Televizionet me leje për transmetim në nivel kombëtar, në vitin e parë pas hyrjes në fuqi të Rregullores, duhet të bëjnë të qasshëm të paktën një program që figuron në skemën e programit të paktën një herë në javë dhe më pas çdo vit pasardhës të bëjnë të qasshëm edhe nga një program shtesë, për të arritur një efekt kumulativ. Detyrimet për qasje mund të përmbushen edhe me transmetimin e programeve që janë bërë të qasshme nga transmetues ose producentë të tjerë;
- Të gjitha radiot dhe televizionet në nivel rajonal dhe lokal, nëse është e aplikueshme, mund të transmetojnë programe të qasshme të përgatitura nga transmetues ose producentë të tjerë.

Shërbimi publik radiodifuziv e përmbush detyrimin nga neni 7 i kësaj Rregulloreje për të gjitha shërbimet e tij TV dhe radio, ndërsa detyrimin nga paragrafi (1), nënparagrafi 1 i këtij neni e përmbush për TVM1, TVM2 dhe TVM5 (kanali për fëmijë).

Shërbimet mediatike audiovizuale video sipas kërkesës, në vitin e parë pas hyrjes në fuqi të Rregullores, duhet të bëjnë të qasshme të paktën 2% të ofertës në katalogët e tyre, dhe më pas çdo vit pasues të bëjnë të qasshme të paktën 2% shtesë të ofertës, për të arritur efektin kumulativ.

Gjatë furnizimit të programeve të prodhuara nga të tjerë, ofruesit e shërbimeve mediatike mund të kontrollojnë nëse ato janë prodhuar tashmë me ndihmën e mjeteve që i bëjnë ato të qasshme dhe, nëse është kështu, t'i furnizojnë ato së bashku me këto funksione.

Neni 9

Plani vjetor i veprimit

Televizionet në nivel kombëtar dhe ofruesit e shërbimeve mediatike video sipas kërkesës, çdo vit miratojnë Plan vjetor të veprimit për qasshmëri për vitin pasardhës, të cilin

janë të detyruar ta paraqesin në Agjencinë e Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale jo më vonë se data 31 dhjetor i vitit aktual.

Plani i veprimit dorëzohet në formularin e dhënë si Shtojcë 2 të kësaj Rregulloreje.

Në Planin vjetor të veprimit, duhet të raportohet nëse ndonjë nga televizionet ose shërbimet video-sipas kërkesës dëshiron të kryejë zëvendësim të programeve që ishin bërë më parë të qasshme me programe të tjera.

Neni 10

Raporti vjetor/informacion

Ofruesit e shërbimeve mediatike çdo vit i dorëzojnë Agjencisë së Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale raport vjetor për zbatimin e Planit të veprimit të qasshmërisë për vitin e kaluar.

Ofruesit e shërbimeve mediatike që nuk paraqesin plan veprimi, paraqesin informacion nëse në vitin e kaluar kanë transmetuar programe të qasshme.

Raportin vjetor, gjegjësisht informacioni dorëzohet jo më vonë se data 31 mars e vitit aktual për vitin paraprak në formularin e dhënë si Shtojcë 3 të kësaj Rregulloreje.

Neni 11

Informacioni për situatat emergjente

Të gjitha shërbimet mediatike audio dhe audiovizuale ofrojnë informacione për situata emergjente, duke përfshirë dhe komunikimet publike dhe njoftimet në situata të fatkeqësive natyrore, në mënyrë që të jetë e qasshme për personat me aftësi të kufizuara, duke përfshirë, por pa u kufizuar në, përshkrimet e tekstit të hapur dhe të mbyllur, gjuhën e shenjave, përshkrimin e tonit, etj.

Neni 12

Fushatat me interes publik dhe përmbajtje të financuara nga fondet publike

Sa herë që është e aplikueshme, shërbimet mediatike duhet të sigurojnë që fushatat e interesit publik të përshtaten në një mënyrë të qasshme për personat me aftësi të kufizuara, duke përfshirë, por pa u kufizuar në, përshkrimet e teksteve të hapura dhe të mbyllura, gjuhën e shenjave, përshkrimin e tonit, etj.

Për të garantuar të drejtën e informimit të personave me aftësi të kufizuara, gjatë vlerësimit të buxheteve dhe ndarjes së fondeve për fushata me interes publik, organet (autoritetet) shtetërore duhet të marrin parasysh nevojën për qasje në përmbajtje, për karakteristikat (veçoritë) e qasshmërisë që duhet të përfshihen tashmë në procesin e prodhimit.

Gjithmonë kur është e zbatueshme, gjatë planifikimit dhe shpërndarjes së mjeteve për sektorin audio e mediave audio dhe audiovizuale që synon rritjen e pluralizmit të përmbajtjeve, duhet të merret parasysh nevoja për qasshmërinë e përmbajtjes. Qasshmëria mund të arrihet duke futur një ose të gjithë mekanizmat e mëposhtëm:

- e gjithë përmbajtja të bëhet e qasshme gjatë fazës së prodhimit; dhe/ose
- të ndahen fonde të veçanta për sigurimin e qasshmërisë; dhe/ose

- nëse është e aplikueshme, planet për krijimin e një programi të qasshëm duhet të kenë më shumë pikë gjatë vlerësimit të aplikimeve në procedurat e konkurseve.

Neni 13

Pika për kontakt

E-mail adresa dostapnost@avmu.mk e krijuar nga Agjencia e Shërbimeve Mediatike Audio dhe Audiovizuale është pikë kontakti online për pyetje që kanë të bëjnë me qasshmërinë e shërbimeve mediatike. Kjo pikë kontakti mund të përdoret për:

- ofrimin e informacionit në lidhje me qasjen e shërbimeve për personat me aftësi të kufizuara,
- paraqitjen e peticioneve nga personat e interesuar, organizatat etj.
- paraqitjen e planeve vjetore të veprimit dhe raporteve/informacioneve nga shërbimet mediatike,
- shkëmbimin e informacioneve të tjera përkatëse, etj.

Neni 14

Përcaktimi/shpallja e programeve të qasshme

Me qëllim për të siguruar në kohë informacion për personat me aftësi të kufizuara, shërbimet programore televizive dhe radio duhet të shpallin programe të qasshme nëpërmjet njoftimeve vetëpromovuese ose në një mënyrë tjetër menjëherë përpara transmetimit të tyre.

Shërbimet mediatike audiovizuale sipas kërkesës duhet qartë të tregojnë programet e qasshme në katalogët e tyre.

Neni 15

Hyrja në fuqi

Kjo rregullore hyn në fuqi ditën e nesërme nga dita e publikimit në “Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë së Veriut”.

Nr. 01-2750/1
13.06.2024
Shkup

**Agjencia e Shërbimeve Mediatike
Audio dhe Audiovizuale
Kryetar i Këshillit,
Llazo PETRUSHEVSKI, d.v.**

Fjalor termash dhe mjetesht për të siguruar qasshmërinë

1. **Shërbimet e qasshmërisë** është term që përdoret për t'iu referuar shërbimeve të qasshmërisë (p.sh, titrat për të shurdhër dhe gjysëm të shurdhër, përshkrimi tonit, gjuha e shenjave dhe titrat e folur) të përshkruara më poshtë, por pa u kufizuar në to, pasi që mund të prezantojnë dhe funksione të tjera, siç janë toni i qartë, video e ngadaltë etj.²
2. **Titrat** (të cilat quhen edhe shpjegime tekstuale) mundësojnë një paraqitje tekstuale të dialogut në të njëjtën gjuhë ose të përkthyer në gjuhë tjetër. Ekziston një dallim i rëndësishëm ndërmjet titrave dhe titrave për personat e shurdhër dhe gjysëm të shurdhër (shih më poshtë), sepse të dytit janë shërbim qasjeje, për dallim nga "titrat e rregullt". Titrat janë të destinuara për shikuesit që dëgjojnë por nuk e kuptojnë gjuhën. Për këtë arsye, titrat e tregojnë vetëm përmbajtjen e folur, por jo dhe efektet e zërit ose elementë të tjerë tonalë.
3. **Titrat për personat e shurdhër dhe gjysëm të shurdhër me vështirësi në dëgjim** (HDC) ndryshojnë nga titrat e rregullt sepse ato ofrojnë informacione të rëndësishme joverbale, si dhe identifikimin e folësit, gjë që mund të jetë e dobishme kur shikuesi nuk mund ndryshe vizualisht të dallojë se kush dhe çfarë po flet. Një shembull i informacionit joverbal mund të jetë "[hapat]", "[lehja e qenit]" ose "[dritaret kërcasin]". Titrat për personat e shurdhër dhe gjysëm të shurdhër, siç janë SHBA, quhen gjithashtu dhe shpjegime tekstuale. Shpjegimet e tekstit ose TGN mund të jenë të mbyllura ose të hapura.
4. **Shpjegime të mbyllura tekstuale** (ose të mbyllura SHTM) nuk janë të dukshme derisa shikuesi nuk i aktivizon, zakonisht nëpërmjet një telekomande ose opsioni të menisë. Ato mund të personalizohen dhe janë veçanërisht të dobishme për përdoruesit e shurdhër dhe të verbër.
5. **Shpjegime të hapura tekstuale** (ose të hapura SHTH), nga ana tjetër, janë "të ngulitura" ose "të imponuara" në video dhe janë të dukshme për të gjithë shikuesit. Ato nuk mund të personalizohen.
6. **Titrat e folura janë** lexim me zë, titra të foluri me zë. Këto masa të qasshmërisë janë veçanërisht të dobishme për personat që kanë probleme me shikimin ose kanë

³ Përkufizimet nga 1 deri në 10 rrjedhin nga Forumi Europian i Aftësisë së Kufizuar (2019): Direktiva për Shërbimet Mediatike Audiovizuale – Manuali i Transpozimit, i disponueshëm në: https://www.edf.feph.org/content/uploads/2020/12/final_edf_avmsd_toolkit_november_2019_0_

vështirësi në lexim dhe për personat që janë të verbër/të shurdhër dhe të verbër, veçanërisht në vendet që nuk i sinkronizojnë programet në gjuhën e tyre. Titrat e folur njihen gjithashtu si titrat tonik (audio).

7. **Përshkrimi tonik** komunikon përmbajtje të rëndësishme vizuale me informacionin e folur të futur si rrëfim midis dialogut dhe tingujve të tjerë të programit. Është thelbësore për kuptimin dhe kënaqësinë e plotë në përmbajtjet audiovizuale nga personat me dëmtim në shikim ose aftësi të kufizuara intelektuale. Termi "përshkrim video" përdoret shpesh për t'iu referuar përshkrimit tonal të materialit audiovizual, dhe termi "përshkrim tonal" përdoret për të përshkruar prezantimet vizuale në përgjithësi, duke përfshirë teatrin, sportin dhe ngjarje të tjera.
8. **Toni i qartë** shfrytëzuesve ju lejon të ndajnë dhe të nënvizojnë dialogun e folur dhe informacionin e rëndësishëm joverbal nga zhurma e sfondit. Këto shërbime për qasshmëri mund të jenë të dobishme për njerëzit me vështirësi në dëgjim dhe për shikues të tjerë, veçanërisht në mjedise të zhurmshme.
9. **Qasshmëria njohëse** përfshin gjuhën që është e lehtë për t'u kuptuar, një ndërfaqe përdoruesi të qasshme (për shembull, duke shmangur shumë impresium në përbërjen e figurës), e cila shfrytëzuesve u jep kohë të mjaftueshme për të lexuar përmbajtjen, etj. Përshkrimi i zgjeruar i videos është shembull për masë të qasshmërisë njohëse në mediat audiovizuale. Përmbajtja audiovizuale ndalet në momentet kyçe dhe ofron një përshkrim më të gjatë të situatës ose skenës, e cila, ndër të tjera, u lejon shikuesve me aftësi të kufizuara njohëse dhe vështirësi në të mësuar të përpunojnë përmbajtjen në një mënyrë më të qasshme.
10. **Interpretimi i gjuhës së shenjave** është përdorimi i gjuhës së shenjave për të përcjellë informacionin e përfshirë në pjesën e zërit (tonit) nga programi (të folurit dhe tingujt e tjerë të rëndësishëm) për shikuesit që janë të shurdhër, ose për të cilët gjuha e shenjave është gjuha e tyre e parë, dhe për shfrytëzuesit e tjerë të gjuhës së shenjave (për shembull, disa njerëz me vështirësi në dëgjim). Vënia e titrave dhe shpjegimet e teksteve të mbyllura nuk e mënjanojnë (heqin) aspak nevojën për interpretim të gjuhës së shenjave.
11. **Avatar** është një person artificial ose figurë grafike që përfaqëson një përdorues në internet, në botën virtuale ose në lojëra kompjuterike.³
12. **Inteligjenca artificiale (IA)** nënkupton kapacitetin e kompjuterëve ose makinerive të tjera për të shfaqur ose simulojnë sjellje inteligjente; softueri i cili përdoret për të kryer detyra ose për prodhim të rezultateve (output) që më parë mendohej se kërkon

⁴Përkufizimi 11 rrjedh nga *Fjalori digjital i gjuhës maqedonase*, i disponueshëm në <http://drmj.eu/show/%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B0%D1%80/%D0% para Krishtit>

inteligjencë njerëzore (për shembull, duke përdorur mësimin e makinerive për të ekstrapoluar nga grupe të mëdha të dhënash).⁴

13. **Tekst-në-fjalë** i referohet softuerit të integruar tekst-në-fjalë, siç janë lexuesit e ekranit. Lexuesit e ekranit ofrojnë funksione të rëndësishme siç janë: navigimi i titujve, shqiptimi i alternativave të imazhit dhe identifikimi i lidhjeve të brendshme dhe të jashtme. Ata gjithashtu mund të theksojnë tekstin ndërsa lexohet me zë të lartë, në mënyrë që njerëzit të mund të shohin dhe dëgjojnë përmbajtjen në të njëjtën kohë. Përmbajtja duhet të jetë e koduar drejtë për funksionim të plotë të softuerit të tekstit në të folur.⁵
14. **Funksioni i filtrimit ose i nënvizimit** i referohet aftësisë për të shënuar ose renditjes veçmas të programeve me përshkrim audio dhe me nënshkrim.
15. **Funksioni i zmadhimit** i referohet përshtatshmërisë së shfaqjes së informacionit të katalogut në mënyrë që teksti të mund të zmadhohet ose zvogëlohet.
16. **Ekrani me kontrast të lartë** i referohet aftësisë për të kaluar ndërmjet standarteve dhe ekraneve me "kontrastin më të lartë".⁶
17. **Catch-up TV** është shërbim që lejon shikimin me vonesë të programeve televizive në kompjuter, televizor ose pajisje tjetër, ose një ofertë speciale televizive të disponueshme pas kohës kur fillimisht është transmetuar.⁷

⁵Përkufizimi 12 është përshtatur nga *Fjalori Anglez i Oksfordit*, i disponueshëm në : https://www.oed.com/dictionary/artificial-intelligence_n?tl=true

⁶Përkufizimi 13 është përshtatur nga Konsorciumi World Wide Web (W3C).

⁷ Termit nga 14 deri më 16 rrjedhin nga OFCOM (2018) EPG Accessibility Improvements for people with visual impairments, të disponueshme në: https://www.ofcom.org.uk/data/assets/pdf_file/0013/150124/epg_-_accessibilityreport_-_2019.pdf.

⁸Përkufizimi 18 është përshtatur nga Oxford English Dictionary, i disponueshëm në: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/catch-up_2

**Plani vjetor i veprimit për
qasjen në shërbime
për _____ (vit)**

1. Emri i plotë i ofruesit të shërbimit mediatik: _____
2. Emri i shkurtër i shërbimit mediatik: _____
3. Programi/et që duhen bërë të qasshme:

Lloji/zhanri	Titulli	Cilat mjete për qasshmëri do të shfrytëzohen	Kur do të bëhet programi i qasshëm

(shtoni sa më shumë rreshta që të nevojiten)

4. A planifikoni të zëvendësoni ndonjë program që është bërë i qasshëm në vitet e mëparshme? Nëse po, ju lutemi shpjegoni pse dhe me cilin program tjetër të qasshëm do ta zëvendësoni.

5. Si do ta përmbushni detyrimin për t'i dhënë shikueshmëri dhe zë më të madh personave me aftësi të kufizuara në programe të ndryshme (neni 7 të Rregullores për qasjen në shërbimet mediatike)? - *pyetje për transmetuesit*

6. Si do ta përmbushni detyrimin për të shpallur/etiketimin e programeve të qasshme (neni 14 të Rregullores për qasje në shërbimet mediatike)?

7. A planifikoni nisma apo aktivitete të tjera që synojnë përmirësimin e përfaqësimit të personave me aftësi të kufizuara dhe përmirësimin e qasshmërisë së programeve? Nëse po, ju lutemi shpjegoni.

Në _____,
___. ___. 20__

Drejtues/Drejtor

(emri dhe mbiemri i plotë)

(nënshkrimi)

(vulë)

Shtojca 3

**Raport vjetor/informacion mbi
qasjen në shërbime
për _____(vit)**

1. Emri i plotë i ofruesit të shërbimit mediatic: _____
2. Emri i shkurtër i shërbimit mediatic: _____
3. Programi/ët që u bënë të qashtëm: _____

Lloji/zhanri	Titulli	Mjetet e qashtëmërisë të përdorura	Periudha e qashtëmërisë së programit	Numri i përsëritjeve (për transmetuesit)	Përqindja e totalit ofertë (për video sipas kërkesës)

(shtoni më shumë rreshta që të nevojiten)

4. A transmetoni programe të qashtëmë të prodhuara nga transmetues apo producentë të tjerë? Nëse po, specifikoni cilat. - *pyetje për transmetuesit*

5. Si e përmbushët detyrimin për t'i dhënë më shumë shikueshmëri dhe zë personave me aftësi të kufizuara në programe të ndryshme (neni 7 i Rregullores për qasjen në shërbimet mediaticke)? - *pyetje për transmetuesit*

6. Si e përmbushët detyrimin për shpalljen/shënimin e programeve të qasshme (neni 14 të Rregullores për qasjen në shërbimet mediatike)?

7. A jeni konsultuar me përfaqësues të organizatave të personave me aftësi të kufizuara në lidhje me përzgjedhjen e programeve (Neni 3 të Rregullores për qasjen në shërbimet mediatike)? Nëse po, ju lutemi shpjegoni.

8. Ju lutemi ndajeni informacionin nëse keni zbatuar nisma apo aktivitete të tjera që synojnë përmirësimin e përfaqësimit të personave me aftësi të kufizuara dhe përmirësimin e qasshmërsisë së programeve!

Në _____,
___. ___.20__

Drejtues/Drejtor

(emri dhe mbiemri i plotë)

(nënshkrimi)

(vulë)